

ถอดบทเรียน 'บางสะพาน'

ต้นแบบแก้ปัญหาท้องถิ่น

ถอดบทเรียน‘บางสะพาน’

ต้นแบบแก้ปัญหาท้องวัยรุ่นเรียน

ปัญหาท้องในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายบูรณาการหาทางแก้ไขร่วมกัน ล่าสุดสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน “ระบบแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นครบวงจร” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่โรงพยาบาลบางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

โดยถอดบทเรียน “บางสะพาน” อำเภอต้นแบบแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นครบวงจร ซึ่งจุดเด่นกลไกการทำงานที่เชื่อมระหว่าง “สาธารณสุข-ท้องถิ่น-โรงเรียน-ชุมชน” ส่งผลจำนวนแม่วัยรุ่นลดลง หลังพบประจวบฯ ท้องในวัยรุ่นคิดอันดับ 4 ของประเทศ

ศ.นพ.รณชัย คงสกนธ์ ประธานกรรมการบริหารแผนคณะที่ 2 สสส. กล่าวว่า การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นถือเป็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่สสส.ให้ความสำคัญ เพราะมีผลกระทบต่อเยาวชนต่อทั้งตัววัยรุ่นที่ประสบปัญหาและทารก ช่วง 3 ปีที่ผ่านมาสสส.จึงร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ นักวิชาการและภาคประชาสังคม ขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ระดับนโยบายและลงลึกในทางปฏิบัติระดับพื้นที่ ใน 20 จังหวัด

รวมถึง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ที่พบว่าในปี 2558 เป็นจังหวัดอันดับ 4 ของประเทศ มีอัตราการคลอดในแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปีมากที่สุด ซึ่งจำนวนแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ของ

จ.ประจวบคีรีขันธ์ ในปี 2558 มีสูงถึง 1,137 คน คิดเป็นอัตรา 65.1 ต่อวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ขณะที่ค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศอยู่ที่ 43 ต่อวัยรุ่นหญิงพันคน

“ในระยะ 3 ปี พบว่าที่อำเภอบางสะพาน ได้รับความสำเร็จลดจากอันดับ 4 ลงมาถึง 39 เท่านั้น ถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ ที่จะนำไปใช้ในเรื่องของยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามีการตั้งศูนย์บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยกัน นี่ก็จุดแข็งที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจากการถอดบทเรียนบางสะพานแล้วนี้ จะนำไปบรรจุเป็นแผนงานนำเสนอ เชื่อว่าจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล กระทรวงที่เกี่ยวข้อง จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ศ.นพ.รณชัยกล่าว

นายเจริญ เจริญลักษณ์ สาธารณสุขอำเภอบางสะพาน กล่าวว่า จุดเด่นของการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น คือการทำงานเป็นเครือข่ายระหว่างสาธารณสุข อบต. โรงเรียน อสม. และผู้ปกครองที่ร่วมมือกัน

เริ่มต้นจากร่วมกันจัดทำแผนการทำงาน การอบรมวิทยากร เพื่อให้ความรู้กับพ่อแม่ ในการสื่อสารเชิงบวกกับลูกเรื่องเพศ การจัดค่ายเยาวชนกลุ่มเสี่ยง พัฒนาคลินิกวัยรุ่นให้เข้าถึงเด็ก และเยาวชนมากยิ่งขึ้น โดยตั้งแฟนเพจ love care บางสะพาน ประชาสัมพันธ์สายด่วน 1663 ให้คำปรึกษาปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำให้ป้องกันและแก้ปัญหาที่ยั่งยืนได้

ด้าน พญ.ภัทรวรรณ เลิศไชยพานนท์ กุมารแพทย์ ร.พ.บางสะพาน ในฐานะที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานแก้ปัญหาเด็กท้องก่อนวัย ร.พ.บางสะพาน กล่าวว่า ร.พ.บางสะพานมีการจัดตั้งเป็นคลินิกวัยรุ่น ทำงานเป็นโครงข่าย คัดแยกแบ่งเป็นช่วงวัยรุ่น บางครอบครัวมีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ก็อยู่ในกลุ่มที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ บางส่วนก็มีการแต่งงานแล้ว โดยใช้ศิลปะเชิงรุกให้ความรู้กับเด็กหญิงในโรงเรียน

เมื่อมีปัญหามาทดสอบถามคลินิกวัยรุ่น โดยใช้เฟสบุ๊คและโทรศัพท์ ที่เป็นช่องทางให้คำปรึกษาหรืออาจจะมารับบริการโดยตรงที่โรงพยาบาล ทำให้ลดปัญหาท้องในวัยรุ่นลงไปได้มาก

นายบุญยฤทธิ์ แดงรักษา ปลัด อบต.ร่อนทอง บอกว่า หลังจากที่สาธารณสุขอำเภอติดต่อมายัง อบต.ร่อน

ทอง ว่ามีวัยรุ่นตั้งท้องจำนวนมาก ผู้ประสานงานระดับอำเภอจึงชวนทาง อบต.มาหารือเพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมายในการทำงานคือเยาวชนในสถานศึกษาและผู้ปกครอง จึงเริ่มที่โรงเรียนในสังกัดท้องถิ่น 3 แห่ง คือ โรงเรียนชายโอกาส 1 แห่ง และโรงเรียนประถม 2 แห่ง ให้ความรู้ตั้งแต่ชั้นป.5 เพราะมองว่าการให้ความรู้เรื่องเพศเร็วเท่าไรยิ่งดี จึงแยกเป็น

หลักสูตรพ่อแม่และเด็ก พร้อมจัดกิจกรรมให้พ่อแม่และลูกมีโอกาสเปิดใจคุยกัน ช่วงแรกก็มีเสียงต่อต้านจากผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่เข้าใจมองว่าเป็นการชี้โพรงให้กระรอก แต่เดี๋ยวนี้ท่าต่อ จนปัจจุบันจำนวนเด็กที่ตั้งท้องลดลงและผู้ปกครองก็สนับสนุน

นอกจากนี้ ทางอบต.ร่อนทองจัดประกวดหนังสือเรื่อง safe sex ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เยาวชนริเริ่มและทำขึ้นเอง จึงเป็นที่สนใจของวัยรุ่นเข้ามาดูแล้วมีความรู้ ซึ่งความสำเร็จของบางสะพาน เกิดจากความร่วมมือของสาธารณสุข โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นจับมือกันทำงานอย่างต่อเนื่อง

'บางสะพาน'

หาห้องวัยเรียน

เริ่มต้นจากร่วมกันจัดทำแผนการทำงาน การอบรมวิทยากร เพื่อให้ความรู้กับพ่อแม่ในการสื่อสารเชิงบวกกับลูกเรื่องเพศ การจัดค่ายเยาวชนกลุ่มเสี่ยง พัฒนาศูนย์คลินิกวัยรุ่นให้เข้าถึงเด็ก และเยาวชนมากขึ้น โดยตั้งแฟนเพจ love care บางสะพาน ประชาสัมพันธ์สายด่วน 1663 ให้คำปรึกษาปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำให้ป้องกันและแก้ปัญหาที่ยั่งยืนได้

ด้าน พญ.ภัทรวรรณ เลิศไชยพานนท์ กุมารแพทย์ ร.พ.บางสะพาน ในฐานะที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานแก้ปัญหาเด็กท้องก่อนวัย ร.พ.บางสะพาน กล่าวว่า ร.พ.บางสะพานมีการจัดตั้งเป็นคลินิกวัยรุ่น ทำงานเป็นโครงข่าย คัดแยกแบ่งเป็นช่วงวัย รุ่น บางครอบครัวมีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ก็อยู่ในกลุ่มที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ บางส่วนก็มีการแต่งงานแล้ว โดยใช้ศิลปะเชิงรุกให้ความรู้กับเด็กหญิงในโรงเรียน

เมื่อมีปัญหาสามารถสอบถามคลินิกวัยรุ่น โดยใช้เฟสบุ๊คและโทรศัพท์ ที่เป็นช่องทางให้คำปรึกษาหรืออาจจะมารับบริการโดยตรงที่โรงพยาบาล ทำให้ลดปัญหาท้องในวัยเรียนไปได้มาก

นายบุญยฤทธิ์ แฉงรักษา ปลัด อบต.ร่อนทอง บอกว่า หลังจากที่สามารถสุขอำเภอติดต่อกันมาอีก อบต.ร่อนทอง ว่ามีวัยรุ่นตั้งท้องจำนวนมาก ผู้ประสานงานระดับอำเภอจึงชวนทาง อบต.มาหารือเพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายในการทำงานคือเยาวชนในสถานศึกษาและผู้ปกครอง จึงเริ่มที่โรงเรียนในสังกัดท้องถิ่น 3 แห่ง คือโรงเรียนขยายโอกาส 1 แห่ง และโรงเรียนประถม 2 แห่ง ให้ความรู้ตั้งแต่ชั้นป.5 เพราะมองว่าการให้ความรู้เรื่องเพศต้องเร็วเท่าไรยิ่งดี จึงแยกเป็น

พญ.ภัทรวรรณ

ทพ.ศิริเกียรติ

นายบุญยฤทธิ์

นายเจริญ

ศ.นพ.พงษ์ชัย

หลักสูตรพ่อแม่และเด็ก พร้อมจัดกิจกรรมให้พ่อแม่และลูกมีโอกาสดูเปิดใจคุยกัน ช่วงแรกก็มีเสียงต่อต้านจากผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่เข้าใจมองว่าเป็นการชี้นำให้กระชก แต่เดี๋ยวนี้หันมาทำต่อ จนปัจจุบันจำนวนเด็กตั้งท้องลดลงและผู้ปกครองก็สนับสนุน

นอกจากนี้ ทางอบต.ร่อนทองจัดประกวดนางสาวเรื่อง safe sex ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เยาวชนริเริ่มและทำขึ้นเอง จึงเป็นที่สนใจของวัยรุ่นเข้ามาดูแล้วมีความรู้ ซึ่งความสำเร็จของบางสะพาน เกิดจากความร่วมมือของสาธารณสุข โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นจับมือกันทำงานอย่างต่อเนื่อง

ด้าน ทพ.ศิริเกียรติ เหลียงกอบกิจ ผอ.สำนักงานสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ สสส. กล่าวว่า บทเรียนการทำงานที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยความสำเร็จ คือการทำงานร่วมกันใน 9 การกิจ คือ 1.การมีกลไกประสานการทำงานในทุกระดับที่เข้มแข็ง 2.การพัฒนาทักษะผู้ปกครองในการคุยเรื่องเพศกับลูก 3.มีกลไกสนับสนุนให้สถานศึกษาสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน 4.การทำงานป้องกันเชิงรุกในกลุ่มเปราะบาง

5.รณรงค์สื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักและทราบแหล่งให้ความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหา 6.การมีหน่วยบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น 7.ระบบดูแลช่วยเหลือที่เชื่อมโยงระหว่างสุขภาพ การศึกษาและสวัสดิการสังคม 8.มีพื้นที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กเยาวชน โดยท้องถิ่นร่วมสนับสนุน และ 9.มีระบบติดตามประเมินเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

กลไกการทำงานที่เข้มแข็งในพื้นที่ จะช่วยให้เจตนารมณ์และ

ภายในคลินิกวัยรุ่น

เป้าหมายตาม พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 มีโอกาสบรรลุผลลัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ

เชื่อมโยงจากกลไกเชิงนโยบายของ 5 กระทรวงหลักสู่กลไกปฏิบัติการในพื้นที่ เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน สถานบริการสุขภาพ ระบบสวัสดิการครอบครัว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการ

อำเภอบางสะพานมีทีมทำงานทั้งระดับอำเภอและตำบล ขับเคลื่อนทั้ง 9 การกิจอย่างเข้มแข็งเกิดผลที่ดีเยี่ยม จึงถือเป็นอำเภอต้นแบบของจังหวัด จำนวนแม่วัยรุ่นลดลงอย่างชัดเจน จากปี 2557 ที่อัตรา 58.9 เหลือ 39.2 ต่อวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ในปี 2559

เจริญ อาจประดิษฐ์